

Kommissorium: Arbejdsgruppe vedr. unge uden ungdomsuddannelse i regi af Reformkommissionen

I 2018 var der ca. 47.000 unge i alderen 15-24 år, som hverken havde fuldført eller var i gang med en uddannelse, og som ikke var i beskæftigelse. Det svarer til 7 pct. af 15-24 årige i 2018. Andelen har været stabil siden 2011. Rettes blikket mod de 25-årige, var der i 2018 ca. 12.600 personer, som ikke havde fuldført en uddannelse, svarende til 19 pct. af alle 25-årige.

At stå uden uddannelse som 25-årig betyder dog ikke, at man ikke har forsøgt sig i uddannelsessystemet. Samlet set har 93 pct. af de 25-årige uden uddannelse påbegyndt et eller flere uddannelsesforløb og 76 pct. af disse har haft påbegyndt en kompetencegivende uddannelse¹. Det er særligt erhvervsuddannelsernes grundforløb, som disse unge er startet på.

69 pct. af de unge uden uddannelse, som har forsøgt sig i uddannelsessystemet har påbegyndt et eller flere grundforløb og en stor del har også fuldført minimum et af disse grundforløb, uden dog at færdiggøre en hel erhvervsuddannelse.

Der er tale om en sammensat gruppe bestående af unge med forskellige grader af faglige, sundhedsmæssige og sociale udfordringer. En stor tredjedel er komplekst udfordret. De kan fx have svage faglige forudsætninger og en psykiatrisk diagnose, fx depression, angst, OCD, spiseforstyrrelser, ADHD eller personlighedsforstyrrelser. Eller de kan have en kombination af fx svage faglige forudsætninger, psykisk sårbarhed eller sociale udfordringer, fx kriminalitet historik eller misbrug.

En anden (lille) tredjedel har tilsyneladende kun en enkelt udfordring – fx særdeles dårlige folkeskolekarakterer, manglende afgangsprøve fra 9. eller 10. klasse eller en psykisk diagnose. For den sidste (lille) tredjedel gælder, at deres eneste registrerede udfordring er den manglende ungdomsuddannelse. De synes hverken at være udpræget fagligt svage eller at have alvorlige former for sociale eller sundhedsmæssige udfordringer

Der er ca. 10 pct. som afslutter grundskolen uden at aflægge alle de obligatoriske 9.-klasseprøver. Ud af de elever, der ikke har aflagt alle 9.-klasseprøverne, er ca. 30 pct. ikke indskrevet på en uddannelse 15 måneder efter afsluttet grundskole. Der var ca. 10 pct. i 2019 som ikke opnåede et karaktergennemsnit på mindst 2 i både dansk og matematik. Disse resultater udfordrer ambitionerne om, at alle skal blive så dygtige, som de kan, og betydningen af social baggrund skal mindskes.

Med *Aftale om bedre veje til uddannelse og job, 2017*, blev der fastsat en ny uddannelsespolitisk målsætning om, at mindst 90 pct. af alle 25-årige i 2030 skal have gennemført en ungdomsuddannelse. Med samme aftale besluttede man derfor også – for at kunne nå dette mål – at etablere en helt ny uddannelse, den forberedende

¹ Med kompetencegivende uddannelse menes enten ungdomsuddannelse (kan give både studie- og erhvervs-kompetence) eller en videregående uddannelse (giver erhvervskompetence).

grunduddannelse (FGU), målrettet unge under 25 år, der har brug for forudgående faglig eller personlig opkvalificering for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse. Derudover blev ansvaret for at gøre unge klar til enten uddannelse eller beskæftigelse placeret entydigt hos kommunerne. Det betyder, at alle kommuner i dag har en sammenhængende kommunal ungeindsats, der koordinerer den unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Aftalen trådte i kraft 1. august 2019, og det er derfor stadig for tidligt at sige noget om effekterne af tiltagene i aftalen.

Arbejdsgruppen får til opgave at udarbejde et idékatalog med afsæt i nedenstående 4 temaer. Arbejdsgruppen skal forholde sig til, hvorvidt ideer baseret på lokale erfaringer er skalerbare og vurdere potentialerne. Arbejdsgruppens medlemmer skal ikke nødvendigvis nå til enighed om ideerne og er ikke bundet af, at ideerne ligger inden for eksisterende lovgivning. Ideerne skal danne afsæt for en drøftelse i Reformkommissionen med henblik på, at kommissionen kan sætte en retning for mulige forslag på ungeområdet, som kan understøtte, at flest muligt påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse eller opnår fast beskæftigelse. Reformkommissionen lægger vægt på, at arbejdsgruppens deltagere er åbne for nye tilgange og ikke på forhånd låser sig fast i gammelkendte positioner. Arbejdsgruppen kan søge inspiration i tidligere oplæg, som eksterne interessenter har sendt til Reformkommissionen.

Temaer for arbejdsgruppens arbejde

Både arv, miljø og særlige behov giver nogle børn og unge visse udfordringer ift. uddannelse, og den fælles opgave består i at skabe et skoleforløb, der – i det mindste delvist – kan overvinde disse udfordringer, så alle børn og unge lærer så meget, de kan. Det er i den forbindelse vigtigt at have for øje, at der er tale om sammensat gruppe bestående af unge med forskellige grader af faglige, sundhedsmæssige og sociale udfordringer, jf. ovenfor.

Med henblik på at sikre en struktureret ramme omkring drøftelserne i arbejdsgruppen, vil arbejdet tage udgangspunkt i følgende 4 temaer:

Tema 1: Grundskolens elever med udfordringer

Arbejdsgruppen skal bl.a. komme med bud på, hvordan man bedre kan understøtte den gruppe elever i grundskolen, som ikke består folkeskolens afgangseksamen og derfor vil få svært ved at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det vil både omfatte udsatte elever og elever med særlige behov. Hvordan får man etableret en tidlig indsats for udsatte elever og elever med særlige behov i almen- eller specialundervisningen inden elevernes udfordringer vokser sig for store? Gør man i dag nok for at hjælpe de elever videre, som har eller forventes at få udfordringer og hvordan kan man hjælpe de elever man spotter? Er skolen indrettet godt nok til at møde eleverne, yde bistand og støtte til udsatte elever og elever med særlige behov? Er der plads til elever, der ikke profiterer af en boglig tilgang til læring? Hvilke gode nye løsninger er der for disse grupper i kommunerne? Er der behov for en mere systematisk og målrettet indsats, først i vuggestuen og børnehaven, siden i folkeskolen, for at skabe øget læring og trivsel for elevgruppen?

Tema 2: Udskolingens arbejde med elever med udfordringer

Arbejdsgruppen skal komme med bud på, hvordan udskolingen bedre støtter de elever, som er i risiko for ikke at gennemføre grundskolen. Er der tilstrækkelig mulighed for, at undervisningen tilrettelægges fleksibelt, herunder mere praksisnær undervisning for de unge, som kunne have behov for det? Bør der skabes et helt nyt udskolingstilbud – mindre bogligt, færre fag, mere praksisnær, anvendelsesorienteret indhold – for visse unge? Et nyt udskolingstilbud som i højere grad sikrer motivation hos elever, der har svært ved at finde gejsten for skolen? Skal det i givet fald gøres til en alternativ adgangsbillet til nogle af ungdomsuddannelserne? Er det mere generelt folkeskolen, der er for teoretisk. Bør der kigges på fagrække, undervisningsformer mm. så undervisningen bliver mere erhvervsrettet, praktisk og anvendelsesorienteret?

Tema 3: Overgangen til ungdomsuddannelserne

Arbejdsgruppen skal drøfte overgangen til ungdomsuddannelserne. Hvad er det rette at gøre for dem, der er skoletrætte eller har haft en række nederlag i grundskolen? Hvad har betydning for om unge, som ikke gennemfører folkeskolens afgangsprøve eller måske lige netop har slæbt sig igennem med meget lave karakterer, lykkes? Er kommunerne i forbindelse med den kommunale ungeindsats (KUI) godt nok rustet til at hjælpe gruppen af unge med udfordringer? Er der med etableringen af FGU og KUI sikret den nødvendige hjælp og støtte til de unge i forbindelse med overgangen til ungdomsuddannelserne, og særligt erhvervsuddannelserne? Er sammenhængen i den kommunale ungeindsats tilstrækkelig i forhold til at hjælpe de unge videre? Under formodning af, at der altid vil være en vis gruppe som ikke går den direkte vej igennem uddannelsessystemet, hvordan håndteres denne gruppe så bedst?

Tema 4: Ungdomsuddannelsernes struktur, samspil og funktion

Ca. 70 pct. af grundskoleeleverne vælger i dag en gymnasial uddannelse, mens ca. 20 pct. vælger en erhvervsuddannelse. Mange vælger dog senere i livet at blive optaget på en erhvervsuddannelse. De seneste år er der samlet set nogenlunde lige mange, som tilgår en erhvervsuddannelse som en gymnasial uddannelse. Er erhvervsuddannelserne fungerer i dag derfor både som en voksenuddannelse og ungdomsuddannelse.

Arbejdsgruppen skal drøfte ungdomsuddannelsernes struktur, samspil og funktion, herunder overordnet indhold og rammer. Hvad er mulighederne for justere kursen og skifte spor undervejs, herunder mellem erhvervsuddannelserne og de gymnasiale ungdomsuddannelser? Anser de unge erhvervsuddannelserne som lukkede tunneler uden mulighed for efterfølgende kursjusteringer og videreuddannelsesmuligheder? Er der behov for en fælles indgang til ungdomsuddannelserne?

Organisering og sekretariatsbetjening

Arbejdsgruppen afholder 4 møder, som skal behandle de beskrevne temaer. Arbejdsformen vil være workshops og/eller drøftelser baseret på forberedte arbejds spørgsmål og dilemmaer i relation til det aktuelle tema. Der kan eventuelt indgå et opfølgingsmøde efter de 4 møder i arbejdsgruppen.

På hvert møde deltager 1-2 oplægsholdere, som har særlig viden om det aktuelle tema, og som kan komme med forskellige perspektiver på problemstillinger og løsninger herpå. Det kan fx omfatte eksperter eller erfarne undervisere med indsigt i pædagogik, erfarne vejledere, der arbejder med gruppen til daglig m.v.

Arbejdsgruppen besættes bredt med praktikere fra kommuner, uddannelsesinstitutioner og forskere m.fl. med særlig viden om hver af de 4 temaer, som arbejdsgruppen skal beskæftige sig med.

Kommissionen har igangsat flere analyser om unge uden uddannelser. Analysernes løbende resultater kan inddrages i arbejdsgruppens arbejde.

Der vil tilknyttes en referencegruppe med relevante interessenter til arbejdsgruppen. Referencegruppen inviteres til møde på bagkant af møderne i arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppens arbejde ledes af kommissionsmedlem Per B. Christensen, formand for akkrediteringsrådet. Derudover vil kommissionsformanden Nina Smith, professor, Aarhus Universitet og Jørgen Søndergaard, forskningsleder emeritus, VIVE deltage i arbejdet.

Arbejdsgruppen påbegynder sit arbejde i september 2021, og afslutter sit arbejde i februar 2022. Arbejdsgruppen afrapporterer resultatet af sit arbejde til Reformkommissionen i februar 2022. Ramme og form for afrapportering skal afklares i samråd med arbejdsgruppen og Reformkommissionen.

Arbejdsgruppen sekretariatsbetjenes af Reformkommissionens sekretariatet.